

Husejn Musić
Dragana Lazić

ODNOS NASTAVNIKA PREMA HIPERAKTIVNIM UČENICIMA

Izvorni naučni rad

Sažetak

Hiperaktivni poremećaj sa poremećajem pažnje – ADHD je najčešći mentalni poremećaj kod djece, javlja se kod 5 do 12 od sto djece školskog uzrasta što čini oko 0,8 odsto ukupne populacije. Stručnjci tvrde da je to hronični poremećaj koji se javlja u ranom djetinjstvu. Važno je znati da se ponašanje djeteta ne može promijeniti "preko noći". Neka ponašanja je usvajalo i izgrađivalo godinama. Potrebno je vrijeme da bi se opažale promjene. Osnovne karakteristike ADHD poremećaja su hiperaktivnost, poremećaj pažnje i impulsivnost. Na stručnom predbanju je istaknuto da ako se simptomu ADHD-a ne liječe na odgovarajući način, najčešće posledice se mogu vidjeti na uspjehu u školi, socijalno i emocionalno lošem funkcionisanju, kao i neadekvatnom razvoju u ponašanju. Povećan je i rizik od povređivanja. Osim djece, posljedice osjećaju i porodice u kojima je značajno povećan nivo stresa i učestalost depresije. ADHD ima i ekonomski uticaj na porodice. Terapijom ADHD-a se bave psihijatri, neuropsihijatri, dječji neurolozi ili pedijatri.

Ključne riječi: dijete, učenik, hiperaktivnost, odnos.

ATTITUDE TOWARD HYPERACTIVE PUPILS

Scientific work

Abstract

Hyperactivity disorder with attention deficit disorder - ADHD is the most common mental disorder in children, occurring in 5-12 than a hundred school children accounting for about 0.8 percent of the total population. Stručnjci claim that it is a chronic disorder that occurs in early childhood. It is important to know that the child's behavior can not be changed "overnight". Some behavior is adopted and built up for years. It takes time to observed changes. Basic characteristics of ADHD are hyperactivity disorder, attention deficit disorder impulsiveness. It was pointed out that if the symptoms of ADHD are not treated appropriately, the most common consequences can be seen on school achievement, social and emotional malfunctioning and inadequate development in behavior. Increased risk of injury. In addition to children, the consequences of feeling and families in which a significantly increased level of stress and incidence of depression. ADHD has an economic impact on families. Treatment of ADHD deal with psychiatrists, psychiatrists, neurologists and pediatricians children.

Keywords: child, student, hyperactivity, relationship.

1. UVOD

Djeca s poremećajem pažnje i hiperaktivnošću imaju probleme i u kući i u školi. Često njihovi roditelji isprobavaju sve moguće metode kojih su se mogli sjetiti da bi postigli da se njihova djeca prikladnije ponašaju. Čak i u najbrižnijim porodicama su međusobni odnosi opterećeni velikom napetošću. Stalno pričanje, buka, skakanje, kidanje olovaka, igračkaka, uništavanje namještaja po

kući često dovode i do ozbiljnih bračnih problema. Dešava se da su roditelji premoreni stalnim pozivima u školu zbog problematičnog ponašanja njihovog djeteta. Ponekad su i sami roditelji odbačeni od svoje rodbine i svojih prijatelja jer je ponašanje djeteta dovelo do nepozivanja na socijalna okupljanja i druženja. Ponekad seroditenji počnu osjećati nesposobnima za vaspitanje djeteta, što utiče na njihovo samopouzdanje.

Ukoliko se simptomi ADHD-a ne liječe na odgovarajući način, najčešće posledice koje se mogu vidjeti su loš uspjeh u školi, socijalno i emocionalno loše funkcionisanje, kao i neadekvatan bihevioralni razvoj (razvoj u ponašanju). Preko 30 odsto djece sa ADHD-om ponavlja razred, a 56 odsto zahtijeva dodatne časove za savladavanje redovnog gradiva, zbog čega 46 odsto djece sa neliječenim simptomima ADHD-a biva izbačeno iz škole, a njih 35 odsto napušta školu.

Istraživanja sprovedena u SAD-u pokazuju da hiperaktivna djeca imaju sledeće probleme u učenju:

- 90% smanjena produktivnost u školskom radu
- 90% postiže snižen uspjeh u školi
- 20% ima teškoće sa čitanjem
- 60% ima ozbiljne teškoće sa rukopisom
- 30% prekida školovanje
- 5% djece sa poremećajem hiperaktivnosti završava fakultetsko obrazovanje, za razliku od 25% djece iz opšte populacije.

U nizu objektivnih pretpostavki za uspješno provođenje integracije hiperaktivnih učenika u redovne škole značajno mjesto pripada ispitivanju socio – ekonomskog statusa učenika i njihovih porodica. Razloge za sagledavanje socio – ekonomskog statusa učenika koji pripadaju istom razrednom kolektivu nalazimo u činjenici da socio – ekonomski status bitno utiče ne samo na edukaciju nego i na socijalizaciju učenika, što predstavlja dva važna područja za sagledavanje uspješnosti integracije – inkluzije.

Sociometrijski postupak se zaniva na dva glavna odnosa među pojedinima u grupi: izbor i odbijanje. Tako se npr. Može pitati: „S kim bi najviše želio da sjediš?“ ili „S kim nikada ne bi želio da sjediš?“ odgovori se ne daju javno.

1.1. Stavovi učenika prema hiperaktivnom drugu

U cilju dobijanja podataka o položaju učenika s poremećjem u ponašanju, u odjeljenju, njegovoj prihvaćenosti od strane drugova iz razreda, pored svakodnevnih razgovora vođenih između učenika i nastavnika, izvršen je i sociometrijski test sa ograničenim brojem odgovora. Ovaj test se sastoji od 6 pitanja, a od kojih se drugo suprotstavlja prvom. Učenici su odgovarali upisujući imena učenika, a pitanja su:

- S kojim bi učenicom iz tvog razreda najviše želio da sjediš u klupi?
- S kojim učenicom iz tvog razreda uopšte ne bi volio da sjediš?
- S kojim učenicom iz tvog razreda bi najviše volio da se družiš kada nisi u školi?
- S kojim učenicom iz tvog razreda ne bi želio da se družiš kada nisi u školi?
- S kojim učenicom iz tvog razreda bi najviše volio da učiš?
- S kojim učenicom iz tvog razreda uopšte ne bi volio da učiš?

2. METOD RADA

2.1. Opis istraživanja

Ovim testom su ispitani svi učenici u razredu. Od opštih podataka unesen je naziv škole, ime i prezime učenika i datum ispitivanja. Odgovori iz testa su razvrstani u odnosu na indekse:

EE - socijalna emotivnost ili ukupan broj biranja,

L - indeks vodstva,

X – indeks isključenja.

2.2. Uzorak istraživanja

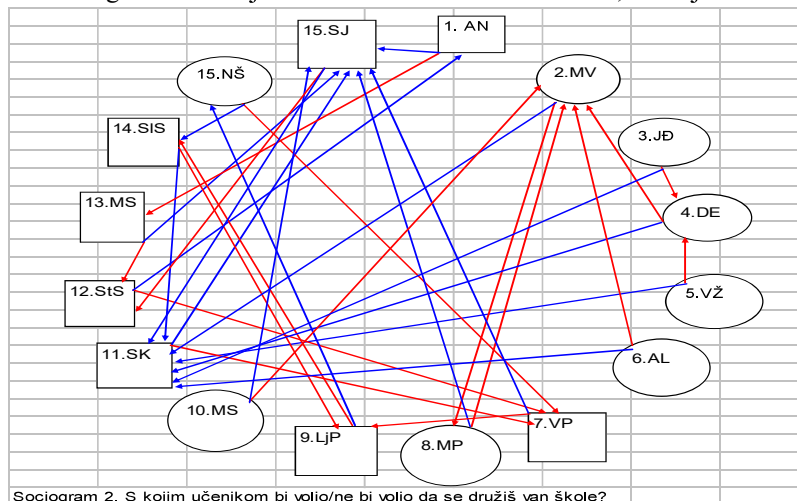
U ispitivnju je učestvovalo 16 učenika četvrtog razreda, jedne osnovne škole u Bijeljini, od kojih je osam dječaka i osam djevojčica.

Tabela 1 - S kojim učenicom bi želio da se družiš, a s kojim ne?

Rb.	Inicijali učenika	L	X	EE
1.	NA	0	2	2
2.	MV	3	0	3
3.	JĐ	0	0	0
4.	DE	2	0	2
5.	VŽ	0	0	0
6.	AL	0	1	1
7.	VP	3	0	3
8.	MP	2	0	2
9.	LjP	2	0	2
10.	MS	0	0	0
11.	SK	0	7	7
12.	StS	2	0	2
13.	MS	0	0	0
14.	SIS	1	1	2
15.	NŠ	0	1	1
16.	SJ	1	4	5

Iz tabele se jasno vidi da je učenik pod brojem 11 imao najviše negativnih biranja, tj. odbijanja, a to je predstavljeno grafički putem sociograma.

Sociogram 1 - S kojim učenicom bi želio da se družiš, a s kojim ne?

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Šta drugovi i drugarice iz razreda misle o hiperaktivnom drugu?

U cilju pronalaženja dobrih osobina djeteta sa neprihvatljivim ponašanjem u školi i njegova socijalizacija u sredinu, na času odjeljenske zajednice učenici su dobili zadatak da napišu o svakom drugu i drugarici iz razreda po neku njegovu/njenu dobru osobinu, zbog čega vole što idu u razred s tim drugom ili drugaricom. Ovde su dati odgovori koji se odnose na hiperaktivnog učenika:

DJEVOJČICE:

DE je napisala: „Kod SK mi se sviđa što brani drugove.“

MA: „Kod SK mi se sviđa što voli da se šali.“

MS: „SK pomaže drugovima.“

MV: „Sviđa mi se njegovo drugarstvo.“

VŽ: „SK je pametan.“

NŠ: „Kod SK mi se sviđa dobra boja kose.“

AL: „SK je dobar drug.“

JĐ: „Kod SK volim to što voli da pomaže drugima.“

DJEČACI:

SP: „SK dobro igra fudbal.“

LjP: „SK je među mojim najboljim drugovima, voli da igra fudbal i da uči“ (LjP je vrijedno i dijete sa veoma izraženom empatijom za tuđe probleme. U radu u parovima je imao zaduženje da objasni SK ono što mu nije jasno, posle čega je SK javno hvalio druga LjP.)

St S: „SK ima dobru frizuru, dobru jaknu, dobro igra fudbal.“

MS: „SK dobro briše tablu.“

SJ: „SK ima lepu torbu.“

NA: „SK je dobar drug, uredan i pošten.“ (NA je jedini učenik koji je dao pozitivan glas SK u sociogramu na pitanje: „S kim bi volio da učiš?“ To je učenik da sporijim kognitivnim razvojem i koji uz veliko učešće i zalaganje bake postiže pozitivne rezultate u nastavi, iako zaostaje za postignućima osalih učenika.)

VP: „SK je dobar drug i ima dobre namjere.“

4. ZAKLJUČAK

Hiperaktivnost je poremećaj kod djece koji otežava djeci normalno komuniciranje i ophođenje prema sredini. Hiperaktivni učenici često nisu prihvaćeni u grupi svojih vršnjaka. U ovom radu su ispitani učenici jednog odjeljenja sa hiperaktivnim učenikom o njihovom odnosu prema tom drugu. Iz odgovora drugova i drugarica iz razreda se može zaključiti da su učenici spremni da prihvate svog druga, da se s njim igraju i uče, ali da nije omiljen u razredu. Najviše je dobio negativnih biranja, tj. odbijanja. Razlozi za to su njegovo neadekvatno ponašanje prema njima. Ako bi hiperaktivan učenik promijenio svoje ponašanje, bio bi lijepo prihvaćen u grupi vršnjaka.

5. LITERATURA

1. Bogunović, A. Inkluzija u razrednoj nastavi. Bilješke i iskustva sa seminara: Edukacijski razvoj za onesposobljene i rizične učenike u zemljama Jugoistočne Evrop
2. Brković, A. (2000). Razvojna psihologija. Učiteljski fakultet, Užice
3. Fedeli, D. (2005). Hiperaktivno dete. Budućnost, Novi Sad

4. Hrnjica, S. i saradnici. (2004).Škola po meri deteta. Priručnik za rad sa učenicima redovne škole koji imaju teškoće u razvoju. Izdavač: Insitut za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, I; II; III I IV dio.
5. Kocijan-Hercigonja, D. i saradnici. (1999).Hiperaktivno dijete, uznemireni roditelji i odgajatelji. Jastrebarsko
6. Kovačević, J.Metodika rada sa učenicima sa posebnim potrebama. Defektološki fakultet, Beograd
7. Kovačević,V. i saradnici. (1998).Osnove teorije defektologije. Fakultet za defektologiju, Zagreb
8. Kundačina, M., Bandur, V. (2007).Akademska pisanje. Učiteljski fakultet, Užice
9. Kuburić, Z. (1994).Porodica i psihičko zdravlje dece. Beograd
10. Kyriacou, C. (1991).Temeljna nastavna umijeća. Metodički priručnik za uspješno poučavanje i učenje, Educa, Zagreb.

Korespodencija:

Husejn Musić

Nastavnički fakultet

URSC „Midhat Hujdur – Hujka“, 88104 Mostar

Tel. +387 36/514 - 209

E-mail: husejn.music@unmo.ba